

Dekolonisering af dansk-kalaallit samarbejde(r)

Samrefleksioner over
udstillingsprocessen omkring
Inuit Dimensions i rum46

ABSTRACT

In this article, the authors examine the collaborative exhibition process behind the exhibition *Inuit Dimensions* in the exhibition space rum46 in 2024. By employing a collaborative autoethnographic approach, the authors critically reflect on the power dynamics inherent in their partnership. The study identifies nuances of the complex notion of authority throughout the collaboration, from institutional framing and artistic decision-making to public engagement. The authors highlight how relationality and trust can provide a shared experience of “Two-Eyed Seeing” alongside a deeper understanding of the “Borderlands” within and between their positions. Relational accountability is thus a key factor in the ongoing efforts to decolonize art practices and disrupt neocolonial hierarchies in collaborations between Kalaallit Nunaat and Denmark. Ultimately, the authors call for continued critical reflection in cross-cultural collaborations to ensure equitable and reciprocal partnerships.

KEY WORDS

GRY LIND M. HANSEN

Ph.d.-stipendiat ved
Kunsthistorie, Institut for
Kommunikation og Kultur ved
Aarhus Universitet.

AF IKIMALIK PIKILAK

Inuk kunstner, forfatter, filmskaber
og udøver af Kakiorneriit.

DANISH-KALAALLIT COLLABORATIONS, COLLABORATIVE AUTOETHNOGRAPHY,
RELATIONAL ACCOUNTABILITY, POSITIONALITY, POWER NEGOTIATIONS

Ferniseringen af udstillingen *Inuit Dimensions* i rum46 i efteråret 2024 var kulminationen på flere måneders samarbejde mellem artiklens to forfattere; Ikimalik Pikilak og Gry Lind Merrild Hansen. Denne artikel udgør en forlængelse af vores samarbejde i form af en dekolonial øvelse: at udøve en fælles post-refleksiv gennemgang af et udstillingssamarbejde med fokus på forståelser af magt, relationer og positionering mellem en kalaaleq inuk¹ kunstner og en dansk forsker. Inspireret af metoden "collaborative autoethnography" (Lapadat, 2017; Mertens et al. 2024), vil vi her dele erfaringer og refleksioner fra vores samarbejde, fra projektets initiering og planlægning til ferniseringen af udstillingen.

Vores samarbejde var båret af samtaler, gensidig tillid og bevidsthed om de sociale og historiske betingelser, vi står i som henholdsvis kalaaleq inuk og dansker. Vi repræsenterer herigennem komplekse og sammenfiltrede positioner, der samtidig ofte er i fare for at blive forstået gennem forsimplede, dikotomiske rammer, knyttet til kolonialt betingede hierarkier. I artiklen undersøger vi, hvordan samarbejdet både har talt ind i og udfordret de asymmetriske magtforhold – forstået som strukturel, geopolitisk og epistemisk magt – der i dekolonial forskning lokaliseres i "North-South collaborations" (Kontinen & Nguyahambi, 2020; Mertens et al., 2024; White, 2020). Sådanne samarbejder kritiseres for at fastholde ulighed, hvor den ene part definerer rammer, økonomi og mål, mens den anden reduceres til "udfører" eller "informant". Akademiske samarbejder mellem kalaallit inuit og danskere kritiseres tilsvarende for at reproducere sådanne ulige relationer (Vold et al., 2024).

Hvor forskningen indenfor "North-South collaborations" typisk fokuserer på akademiske projekter, undersøger vi her en kunstnerisk udstillingsproces. Samtidig indgår arbejdet med *Inuit Dimensions* i et akademisk forskningsprojekt gennem Gry's ph.d.-afhandling. Vi repræsenterer dermed også positionerne som henholdsvis universitetsforsker (Gry) og en praksisbaseret, kunstnerisk forsker i oprindelig kul-

tur baseret på oprindelig viden og selv-struktureret læsning (Ikimalik).

Med denne artikel ønsker vi at bidrage til arbejdet med at dekolonisere og skabe mere ligeværdige relationer i samarbejder mellem Kalaallit Nunaat og Danmark. I stedet for at anvende den generaliserende betegnelse "North-South" foreslår vi at forstå vores samarbejde som et dansk-kalaallit samarbejde – for derved at anerkende det specifikke koloniale forhold mellem Danmark og Kalaallit Nunaat. Samtidig er vi bevidste om og kritiske overfor de dikotomiske forståelsesformer, som begrebsapparatet og dekoloniale analyser kan risikere at understøtte og forstærke. Snarere end et fastlåst magtforhold anser vi vores samarbejde som en relationel proces, præget af skiftende former for beslutningsmagt og fagligt afsæt. Med afsæt i begrebet "relationel accountability" som ramme, undersøger vi, hvordan samarbejdet kan blive et sted for gensidig forpligtelse og kompleks erkendelse frem for reproduktion af binære forståelser af magt. Dette indebærer desuden, at forskellige former for viden respekteres i deres egen ret, frem for at blive oversat til én dominerende forståelsesramme. Vi placerer os dermed i en feministisk, dekolonial og intersektionel tradition, der forstår viden som situeret og relationel, og som længe har fremhævet samarbejde som en etisk og epistemologisk forpligtigelse (Haraway, 1988; Wilson, 2008). Vores bidrag udgør herved et eksempel på, hvordan et sådant samarbejde faktisk kan tage form i praksis – med dets spændinger, forhandlinger og erkendelser, og ved at gøre selve samarbejdet til genstand for kritisk refleksion.

I det følgende afsnit vil vi give en uddybet præsentation af vores positioner som afsendere, samt en introduktion til kollaborativ autoetnografi som det her er anvendt. Efterfølgende gennemgås selve udstillingsprocessen omkring *Inuit Dimensions* i rum46, hvorefter artiklen afrundes i en afsluttende efterrefleksion.

RELATIONELLE POSITIONER

Vores respektive positioner og relationer udgør selve grundlaget for samarbejdet. Vi vil derfor præsentere os selv med inddragelse af relevante informationer om vores professionelle og personlige liv, for at vise de relationelle sammenviklinger mellem os.

Ikimalik Pikilak (1990): Jeg er anaana² til to døtre og værge for vores hund. Jeg kommer fra en familie med blandede rødder: min far er dansk og min mor er inuk, og jeg har halvsøskende på begge sider. Mine halvsøskende på min fars side er danske, min halvsøster på min mors side er inuk og min tvillingsøster og jeg er begge dele.

Til dagligt arbejder jeg primært som praktiserende udøver af kakiornit³ i Nuuk. Ud over at lave tunniit⁴ er jeg forfatter og visuel kunstner, hvor børnebøger, film og malerier er de medier jeg primært arbejder med. Tunniit anser jeg som et kommunikationsværktøj baseret på inuits videnssystemer. Den viden og forståelse inuit har, har gjort så stort indtryk på mig, at jeg bearbejder det gennem forskellige medier. Det gør jeg både for selv at forstå og lære, men også for at formidle vores oprindelige viden videre. På den måde er inuits viden og forståelse blevet den røde tråd og drivkraften i alt, hvad jeg laver. Jeg ser det, jeg laver, som frø der skal spire og være til rådighed for hvem, der nu ville opsøge og finde samme glæde i det, der inspirerede mig til at skabe dem.

Gry Lind Merrild Hansen (1998): Jeg bor sammen med min kæreste og vores lille datter i Aarhus. I mit professionelle liv er jeg ph.d.-studerende ved Kunsthistorie på Aarhus Universitet. Her forsker jeg i samtidskunst fra Kalaallit Nunaat, der adresserer og udfordrer dansk kolonialisme og kolonialitet.

Ud over min kunstfaglige interesse i feltet, så bunder min interesse for kalaallit kunst og kultur også i min tilknytning til landet gennem min familie og min opvækst. Da min mor var barn, flyttede hun med sin far til Kalaallit Nunaat, hvor

han mødte min ningiu⁵. Min mor har derfor halvsøstre, der er inuit. Min mors søskende og deres børn (mine mostre, morbror, fætter og kusiner) anser jeg som min nære familie. Jeg har også selv boet i Qaqortoq i det sydlige Kalaallit Nunaat i seks år af min barndom.

Ved siden af min ph.d.-ansættelse er jeg frivillig ved udstillingsstedet rum46. Her varetager jeg forskellige og skiftende funktioner, bl.a. som kasserer og fundraiser, men somme tider også som projektleder og kurator, hvilket var tilfældet under planlægningen og udførelsen af udstillingen *Inuit Dimensions*.

Under samarbejdet har vi haft det privilegium, at vi deler en familiær relation som ajaaraq⁶ & niece. Vores forhold er tæt; formet både af forbindelsen igennem Ikimaliks far, der også er Grys morfar, og af den tid, hvor vi begge boede i Syd-Kalaallit Nunaat. På den ene side understøtter dette gensidig tillid, men på den anden side gør det samtaler om svære emner, såsom vores forskellige koloniale positioner og arv, mere sårbare, som følge af, at vi ikke ønsker at risikere vores nære relation.

DEN KOLLABORATIVE AUTOETNOGRAFISKE UNDERSØGELSE

I denne artikel udfører vi en autoetnografisk undersøgelse af vores samarbejde. Som forsker Naja Dyrendom Graugaard fremviser, udgør selv-refleksionen fra autoetnografien en tilgang til at vende det analyserende blik mod sig selv (2020) og bidrager herved til, at man som forsker kan stille sig kritisk over for de implikationer, som ens egen position indebærer. Da vi udfører vores auto-etnografiske undersøgelse i fællesskab, lægger vi os op ad den beslægtede metode kollaborativ auto-etnografi, der udgør en: "multi-voiced approach to autoethnographic research" (Lapadat, 2017). Som Judith C. Lapadat fremhæver, indebærer autoetnografisk metode en etisk risiko, der knytter sig til solo-forskerens blinde vinkler samt til faldgruber forbundet med repræsentation (Lapadat, 2017, p. 589). Den kollaborative autoetnografiske til-

gang kan således udgøre en metodologisk styrkelse af autoetnografiens potentiale. Ved at inkludere to eller flere forskellige personer, der indgår i en fælles refleksion, dækkes bredere og mere nuancerede perspektiver. Metoden bliver derfor fremhævet som særlig egnet i forbindelse med projekter, hvor bidragsydere fra forskellige koloniale og/eller sociale sfærer indgår, som det er tilfældet i ”North-South collaborations”.

Vores kollaborative autoetnografiske analyse tager form som en fælles retrospektiv refleksion over udstillingsprocessen fra udstillingens initiering til udstillingens åbning. Analysen er inddelt i tre dele: Del 1: Udstillingen initieres, Del 2: Udstillingen skabes og Del 3: Udstillingen åbnes. Hver del indeholder to korte vignetter, som relateres til artiklens fokus gennem efterfølgende samrefleksioner.

Vignetterne er baseret på vores erindringer og repræsenterer de tanker, beslutninger og overvejelser, der var aktuelle for de forskellige dele af udstillingsprocessen. Med den in-situ og ad-hoc-baserede tilgang, der har defineret vores udstillingssamarbejde, har vi ikke under udstillingsprocessen struktureret vores udvekslinger på måder, så de kunne indgå som empiri for en akademisk analyse. Vi har derfor gengivet forløbet, som vi i fællesskab erindrer det, hjulpet på vej af mailudvekslinger, officielle dokumenter, fotodokumentation og samtaler mellem os, efter udstillingens afslutning. Vores tilgang har visse ligheder med det, der i nyere etnografisk metode betegnes som *patchwork ethnography* (Günel, Varma & Watanabe 2020), hvor viden skabes gennem relationelle forløb, tilbagevendende samtaler og stykvis, gensidig involvering - snarere end gennem en lineær og isoleret feltadgang eller videnskabelse. I lighed med denne og andre post-etnografiske tilgange (f.eks. Lapadat 2017) afviser vi forestillingen om den ensomme, heroiske feltforsker – en figur, der også har præget narrativer om forskning i Arktis (Rasmus & Ulturgasheva 2017). I stedet tilbyder vi her en model for, hvordan viden kan skabes i forhandling, gensidighed og relationel ansvarlighed (Wilson 2007, Tuck & Yang 2014, Smith 2021). Dette

betyder ikke, at asymmetrier ophæves, men at de – som også Günel et al. fremhæver – anerkendes som en del af kompleksiteten, hvor forskellige former for viden, modstand og sameksistens kan virke sammen i praksis.

Samrefleksionerne repræsenterer vores efterfølgende fælles refleksioner over magt gennem forløbet. I samrefleksionerne inddrager vi teori, som vi post-refleksivt har anvendt til at forstå og begrebsliggøre perspektiverne fra vignetterne. Da Ikimalik bor i Nuuk, Kalaallit Nunaat og Gry i Aarhus, Danmark, har vores samtaler både op til, under og efter udstillingsprocessen foregået online. De møder, som vi har afholdt specifikt i forbindelse med udarbejdelsen af denne artikel, har vi optaget og transskriberet med henblik på at bruge dem til undersøgelsen. Vi har besluttet at lade de inddragede transskriptioner stå i rå form, for at lade den mundtlige samtale, der har været grundlæggende for samarbejdet, få plads mellem den skrevne, og mere polerede, tekst. Artiklens indhold er også baseret på tekstproduktion, som vi hver især har forfattet i perioder mellem vores samtaler. I forlængelse af de temaer, der er dukket op i samtalerne, har Ikimalik forfattet en række korte tekster om sin (kolonialt prægede) identitet, dekoloniale rejse og sine tanker bag det udstillede kunstværk. Gry har hertil haft til opgave at inkorporere egne refleksioner, vores fælles refleksioner og Ikimaliks refleksioner i en form, der kan kategoriseres som en akademisk artikel. Gry har således haft størst indflydelse på ordlyden i kraft af at have udført det sammenstykkende arbejde, men gennem en løbende feedback-proces, har Ikimalik læst og kommenteret artiklen, og hun anerkender at være repræsenteret i tekstens pointer og konklusioner.

Du vil som læser støde på afsnit med forskellige afsender-konstellationer. Der vil bl.a. være afsnit, hvor Ikimalik og Gry står som individuelle afsendere. Disse afsnit repræsenterer vores respektive erindringer over de dele af udstillingsprocessen, som vi varetog individuelt. Der vil også være afsnit, der repræsenterer vores fælles refleksioner om udstillingsprocessen og samarbejdet. Disse afsnit består af

samskrevet tekst – som denne – baseret på samtaler, sammenstykket af Gry og efterfølgende tilpasset og godkendt af Ikimalik. Du vil desuden støde på fotodokumentation og udsnit fra officielle dokumenter, under den følgende gennemgang af udstillingsprocessen omkring *Inuit Dimensions* i rum46.

DEL 1: UDS STILLINGEN INITIERES

1:1 Vignet: Den institutionelle framing

Gry: rum46 er et kritisk, frivilligdrevent, non-profit udstillingssted i hjertet af Aarhus. De seneste år har stedet hovedsageligt arbejdet med etårige, tematiske projekter, hvorigennem kunststillinger og dertilhørende events adresserer samtidige, underbelyste og/eller marginaliserede problemstillinger. Via udveksling og interaktion i det sociale, politiske og kulturelle felt fremviser de involverede kunstnere, aktører og debattører nye rum, handlingsmuligheder, og alternativer i forhold til det samfund, det selv er en del af (rum46, 2024). rum46 bliver økonomisk finansieret gennem fundraising til etårige projekter. En økonomisk struktur, der på den ene side er præget af usikkerhed grundet den relativt kortsigtede planlægning, men som på den anden side giver frihed i forhold til at skabe udstillingsprogrammer af høj aktualitet, da temaerne og de udstillede kunstnere besluttet løbende. I 2024 arbejdede rum46 ud fra et årsprojekt med titlen *små rum*, der tog udgangspunkt i en undersøgelse af, hvordan kunstnere og kulturer genopbygger deres historier og virkeligheder gennem deres praksisser. Med dekolonisering af viden og historieskrivningen som et gennemgående fokus, præsenteredes udstillinger, der modsatte sig nedbrydende, macro- og homogeniserende(n)de narrativer. (rum46 2024)

Som følge af den ad-hoc-baserede organisatoriske og økonomiske struktur rum46 er bygget op omkring, opstår der ofte ændringer i programmet som året skrider frem. Året 2024 var ingen undtagelse. I foråret 2024 modtog vi et afbud fra en kunstner, der skulle have udstillet i efteråret. Herved opstod muligheden for at invitere en anden kunstner med et aktuelt kunstprojekt ind under undertemaet *Myter & Magi*, der

var defineret som en undersøgelse af alternativer til ”rationelle, videnskabeligt dokumenterbare og kvantificerbare” tilgange til vidensproduktion (rum46, 2024). I styregruppens samtaler om mulige kunstnere, der ville kunne bidrage til *Myter & Magi*, blev Ikimalik bragt op som forslag. Ikimaliks kunstneriske praksis ræsonnerede med de tanker og ønsker vi havde til temaets udstillinger. Vi blev i styregruppen enige om, at jeg skulle sende Ikimalik en invitation.

1:2 Vignet: Hvorfor Ikimalik sagde ja

Fra samtale d. 21/01/2025

Gry: ”Hvorfor sagde du ja? Hvad var det for nogle tanker du gjorde dig, da du fik invitationen?”

Ikimalik: ”Altså en ting er, at jeg føler, jeg har et ansvar for, hvordan jeg kan række ud eller rykke på grænserne. Og så fordi de her forestillinger – det der er blevet skrevet af udefrakommende om vores forfædre – stadig er et billede, der dominerer rigtig meget i dag. Jeg følte, at hvis jeg kan – hvis der bare var en mulighed for at plante de her små frø, som med tiden kan udvikle sig – eller at det kan være med til at skabe nogle tanker. Det behøver ikke at rykke med det samme, men bare det, at hvis nogen har set det – at det, der så er beskrevet om vores forfædre, ikke er det, der ”justifies who they were”.

At det både var en mulighed for at plante de her gode frø, men også at det var meget spændende temaer, fordi jeg har dykket så meget ind i – og har fået så meget dybere forståelse for vores mytefortælling – altså det, der engang var så pinligt og også skammeligt for mig. Jeg lærte ikke, at myter eller fortællinger om angakut⁷ var noget jeg skulle være stolt af, og jeg har ikke lært, hvordan jeg skulle forstå dem, eller hvilken læring der var i dem i det hele taget. Og det har været så kraftfuldt for mig.

Men så også fordi du er min niece! Haha. Det at du er min niece var ligesom den åbne dør. Ellers tror jeg ikke, at jeg havde været interesseret lige nu. Men hvis der var nogen måde, hvor jeg kunne hjælpe dig og dine interesser og dit studie, så vil jeg selvfølgelig gerne gøre det.”

Gry: Tak – det har du gjort! Haha”

1:3 Samrefleksion:

Med udgangspunkt i den definition af magt, som præsenteres i kritikker af “North-South collaborations”, repræsenterer rum46s invitation til Ikimalik på den ene side en reproduktion af koloniale, asymmetriske magtrelationer i samarbejder mellem aktører fra Kalaallit Nunaat og Danmark. rum46 (implicit Gry) udgjorde den beslutningstagende aktør, der definerede projektet og styrede økonomien omkring udstillingen. rum46 honorerede Ikimalik for udstillingen, men kunne ikke tilbyde betaling for materialer og kunstproduktion, ligesom de ikke kunne tilbyde betaling til en rejse til Danmark. Også den geografiske lokation for udstillingen udgør en reproduktion af koloniale forhold. Ikimalik forventedes at bruge tid og energi på at ’uddanne’ et dansk publikum om dansk-kalaallit-relationer gennem sin kunstneriske praksis. Tid og energi der kunne være lagt i at styrke og støtte Kalaallit Nunaats interne kunstscene.

Samtidig befandt rum46 sig ikke i en entydigt magtfuld position. rum46 manglede en udstillende kunstner til deres program – ikke mindst for at imødekomme de forpligtelser, de havde overfor de danske fonde, der havde støttet programmet. Ikimaliks rolle som beslutningstager om, hvorvidt hun ønskede at udstille, var således suveræn. I denne sammenhæng kan det være relevant at tænke i forlængelse af begrebet “refusal”, som det formuleres af bl.a. Eve Tuck, K. Wayne Yang (2014) og Audra Simpson (2014). I deres analyser er “refusal” ikke et fravalg af deltagelse, men en aktiv og suveræn handling, hvor marginaliserede aktører nægter at lade sig assimilere ind i koloniale eller akademiske logikker. Som Tuck og Yang skriver, er “refusal”: “a generative stance” snarere end en tilbagetrækning. I vores tilfælde valgte Ikimalik ikke “refusal” – men det forhold at hun kunne have sagt nej, viser at magt i samarbejdet ikke kun lå i at definere rammer og økonomi, men også i muligheden for at afvise deltagelse, stille betingelser eller tie. Ikimalik valgte ikke “refusal”, men fremhævede sit ja som en personlig, relationel gave snarere end som en formaliseret accept. I den forstand var deltagelsen ikke givet på forhånd, men aktivt givet.

Magtfordelingen i samarbejdet kan yderligere nuanceres ved inddragelse af den institutionelle ramme. rum46s organisatoriske struktur ligger sig op ad en form for ‘adhocracy’-lignende struktur (Mintzberg, 2000), hvilket kan defineres ved at være en strategi, der ikke blot accepterer, men direkte bygger på kaos, usikkerhed og kreativitet som grundlæggende for at etablere en bottom-up proces “which allows strategy to emerge from operational decision making rather than forcing operational decisions to conform to strategy” (Bilton, 2007, s. 92). rum46 som udstillingssted byder altså på andre temporaliteter og beslutningsmodeller end mange etablerede kulturinstitutioner og indebærer på et institutionelt plan et potentiale for at facilitere samfundskritiske samtaler, hvori neokoloniale magtforhold og strukturer kan udfordres.

Et andet relevant perspektiv er, at det kan være svært at være den, der byder op til samtaler om kolonialitet, når man som Ikimalik tidligere har oplevet at blive mødt med modstand og vrede i samtaler herom – både i offentlige sammenhænge, men også i vores private familie. Samtaler om kolonialitet har for eksempel været årsag til, at Ikimalik i perioder har taget afstand til nære familiemedlemmer. Dette har haft betydning for hendes overvejelser om samarbejdet med Gry, hvilket også fremgik af vores samtaler:

***Ikimalik:** “At vi tager de her emner op, har selvfølgelig været med bevidsthed om, at det måske også ville skabe utryghed mellem os to. Men jeg er mere tryk ved det, fordi det er dig, der har taget initiativ til det.”*

At Gry inviterede Ikimalik skabte andre forudsætninger, end når Ikimalik fra sin position selv har bragt dem op.

DEL 2: UDSILLINGEN SKABES

2:1 Vignet: Udstillingens indhold

I den følgende tid indgik vi i samtaler om udstillingens indhold og form. Efter Ikimaliks forslag besluttede vi, at udstillingen skulle sætte fokus på kalaallit fortællingers historiske funktion som videnskilder blandt oprindelige kalaallit inuit. Samtidig skulle udstillingen adressere, hvordan dansk kolonialisme i Kalaallit Nunaat historisk har undertrykt mytens legitimitet som videnskilde. Vi havde således en dekolonial agenda: at understøtte kalaallit epistemologi og samtidig udfordre nogle af de fremherskende danske narrativer om Danmarks kolonihistorie i Kalaallit Nunaat, der fortsat fastholder en ide om Danmark som en særlig "god kolonimagt". Et narrativ, der er blevet defineret som en form for "nordisk exceptionisme" (Jensen & Kristín, 2022; Körber & Volquardsen 2023). Dansk kunst og kunsthistorieskrivning har ligeledes understøttet et koloniale narrativ. Både gennem danske maleres portrætninger af Kalaallit Nunaat og gennem danske forfatters beskrivelse af kunst fra Kalaallit Nunaat (Arke, 1995; Jørgensen, 2023; Witcombe, 2022). Som den prominente kunstner Pia Arke fremviser i sit essay *Etnoæstetik* fra 1995, er romantiske og primitivistiske diskurser om kunst fra Kalaallit Nunaat ikke mindst funderet i bogen *Grønlands Kunst – Skulptur, Brugskunst, Maleri, Samtidskunst* (Kaalund, 1990). Bogen var det første trykte opslagsværk om kalaallit kunsthistorie, der blev udgivet, og har derfor haft betydelig indflydelse på opfattelsen af kunst fra Kalaallit Nunaat – især i Danmark. I kraft af sin indflydelse på den internationale – og særligt den danske – forestilling om kunst fra Kalaallit Nunaat, har hendes fascination af det særligt "oprindelige" og "eksotiske" i kalaallit værker bidraget til at begrænse kalaallit kunstnere i deres praksis.

Bevidste om disse problemstillinger indgik vi i samtaler om, hvordan vi i vores samarbejde kunne undgå at reproducere lignende problematiske antagelser. Vi blev enige om, at udstillingen skulle bestå af to dele: et kunstværk, skabt af Ikimalik, og et bibliotek ku-

rateret af Gry. Biblioteket skulle inkludere forskellige indgangsvinkler til at reflektere over kunstværkets tematikker, som vi inddelte i følgende overordnede temaer:

- Kalaallit kunsthistorie
- Kunstbøger med kunst fra og om Kalaallit Nunaat
- Kalaallit litteratur om kalaallit fortællinger/minder
- Dansk kolonihistorie i Kalaallit Nunaat
- Dekolonial tænkning og praksis
- Oprindelig forskning og viden

2:2 Vignet: Tankerne bag kunstværket

Ikimalik: Kunstværket *Inuit Dimensions* blev til efter en række erkendelser, jeg fik, mens jeg ledte efter svar på vores traditionelle kropsmarkeringers betydning. For et årti siden blev jeg klar over, at vi i vores kulturer havde traditionelle kropsmarkeringer før koloniseringen af vores land. Der var noget ved overraskelsen over, at jeg på det tidspunkt aldrig havde hørt eller vidst noget om vores forfædres tunniit, der ramte mig. Jeg fornemmede et stort hul mellem vores forfædre, som havde kropsmarkeringer, og frem til nutiden, hvor jeg ikke kendte nogen med traditionelle tunniit. Hvad var der sket? På dette tidspunkt forbandt jeg endnu ikke det, at vi i Kalaallit Nunaat var holdt op med at udøve kakiørnerit, med dansk kolonisering. Jeg kendte knapt til udtrykket 'kolonisering' – jeg havde hørt om det og vidste, at det var sådan, at Danmark kom i relation til Kalaallit Nunaat, men jeg vidste ikke, hvad det betød, og hvad det har betydet for vores forfædre, vores folk, samfund, kultur, sprog og vores kollektive identitet. Jeg havde ikke nok viden om vores inuit-forfædre forud for koloniseringen eller viden om selve koloniseringen, eller hvad vores folk havde været igennem frem til i dag, til overhovedet at kunne formulere disse spørgsmål.

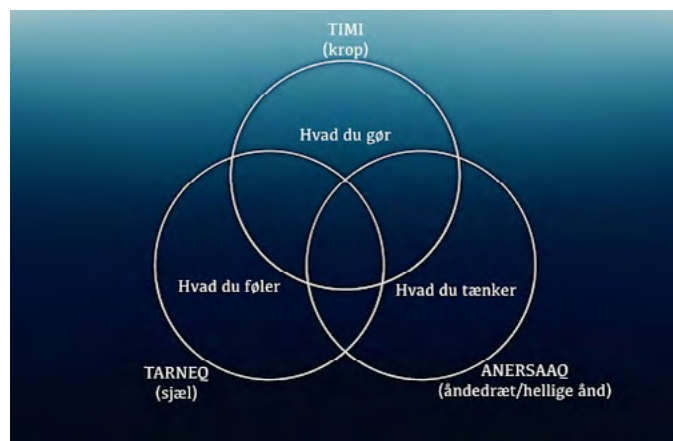
Den samme undren opstod i arbejdet med myten, eller som jeg hellere kalder det: minder og fortællinger. Når jeg tidligere har læst oprindelige fortællinger/minder eller missionærers og arktiske forskeres beskrivelser af vores forfædres ceremonier, ritualer eller taburegler, forstod jeg fortællingerne, som de var beskrevet: Ulogiske. Men det sad mærkeligt i mig, uden at jeg kunne sætte en finger på, hvad det var, der var galt. Det var som om jeg havde for-
kerte briller på.

Gennem mine studier om vores oprindelige kulturer lærte jeg, at livet i vores epistemologi består af Sila og Silap Aappaa⁸. Sila tilslutter vi os gennem vores første åndedræt ved fødsel, og Silap Aappaa kommer vi tilbage til efter vi udånder vores sidste ved døden (Merkur, 1991; Sonne 2017). Jeg blev også bekendt med begreberne; “timi”, “tarneq” og “anersaaq”⁹, der ifølge forskeren Karla Jessen Williamson udgør et paradigme for kalaallit inuits videnssystemer. Hun beskriver, at timi, tarneq og anersaaq udgør ligeværdige kilder til viden (Williamson, 2011). Tarneq sammen med bevidstheden fra anersaaq, udgjorde vores indre verden og timi oplever livet i den ydre verden gennem kroppens sanser. Hvad vi føler og hvad vi tænker, er kræfterne bag vores krops reaktioner, og vores indre er derfor med til at påvirke den ydre verden, som vi indgår i.

Med disse erkendelser følger også en erkendelse om individets indre verdens tilknytning til andre individers indre verden: Når der er to eller flere, der engagerer sig i hinanden og i hinandens oplevelse, forstærkes det ikke bare – oplevelsen bekræftes gensidigt og bliver en fælles oplevelse og realitet. Det kan både foregå på individuelt og kollektivt plan.

Den indsigt var de briller, jeg havde manglet, da jeg læste ’myter’ som ulogiske. I stedet for at være ’ulogiske’, arbejder vores minder med et andet epistemologisk videnssystem. Hvad de i minderne gør (timi), hvad de tænker (anersaaq) og hvad de føler (tarneq) hænger sammen. Jeg valgte derfor at inddrage disse tre elementer i kunstværket *Inuit Dimensions*.

I værket opstillede jeg tre cirkler. Jeg kunne have placeret timi, tarneq og anersaaq tilfældigt i de tre cirkler, men fordi jeg kendte til “The Cultural Iceberg”, der illustrerer vores materielle kultur som toppen af isbjerget og immaterielle kultur nederst – forsvindende ned i havet til en uvis form og størrelse (Hall, 1972), valgte jeg at placere tarneq og anersaaq i de nederste cirkler. Tarneq og anersaaq repræsenterer således det, der ikke kan ses – vores immaterielle kultur.

Visualisering af Ikimalik Pikilak

Jeg inkluderede elementerne i *Inuit Dimensions* sammen med elementer fra en fortælling om en healing udført af en angakkoq. Fortællingen handler om angakkoq'en Maratsi, der blev tilkaldt, da en ung kvinde var ved at dø af en betændelsessygdom (Kreutzman, 2018, 85). Dækket af et skind fra en nanoq¹⁰ lod han sig besætte af Nappaasilat¹¹: en stor nanoq med blålig pels og bred hals, der har flere funktioner i kalaallit ontologi, og som gennem angakkoqs krop kan kurere mennesker for sygdom. I fortællingen rejser Maratsi sig op i Nappaasilats skikkelse som en stor nanoq, skærer kvindens betændte sår op og slikker såret rent. Derefter forvandles Maratsi igen til sin almindelige skikkelse og puster på såret, som efterfølgende lukker sig. Kvinden overlevede, og hendes fader giver Maratsi en gave som tak.

Fortællingen fokuserer på Maratsi som angakkoq og på, hvordan han opfører sig. Man ser ikke, at det er Nappaasilat, der træder ind som Maratsis sjæl og sind, og at det er grunden til at han opfører sig og udfører handlingerne som han gør. Desuden glemmer man helt at Maratsi og/med Nappaasilat ikke udfører opgaven alene: Den unge kvinde som helbreddes i fortællingen, har en lige så vigtig rolle. Scenariet udspiller sig i krop, sind og sjæl hos dem begge to – eller rettere i kvindens krop, sind og sjæl og i Maratsis krop, men med Nappaasilats sjæl og sind. Maratsi lægger som angakkoq krop til og kanaliserer, så Nappaasilat kan udføre healingen og gøre den unge kvindes krop rask. Samtidig er hun bevidst om og mærker på kroppen, at hun bliver healet. Hun føler og tænker, at hun heales. At alle parter er engagerede i krop, sind og sjæl, har en forstærkende og gensidigt bekræftende effekt. De responderer og bekræfter hinandens oplevelse: det bliver én og den faktiske realitet.

Inuit Dimensions adresserer på den måde, hvordan vores minder, overleveret gennem mundtlige fortællinger, bygger på viden fra både timi, tarneq og arnersaaq. Man må derfor anerkende alle tre elementers betydning, for at forstå, at minderne ikke er ulogiske “myter”, men faktisk udgør legitim viden.

2:3 Samrefleksion:

Denne del af udstillingsprocessen var defineret af, at vi påtog os ansvaret for hver vores del af udstillingen. Ikimalik for kunstværket og Gry for det kuraterede bibliotek, som skulle understøtte værkets agenda. Umiddelbart indtog Ikimalik under denne del funktionen som aktøren, der definerede udstillingens præmisser ud fra sine ønsker, erfaringer og praksis, og tillagde udstillingen sit værdimæssige indhold. Gry var derimod en implementerende aktør, hvis ansvar det var at etablere de praktiske og tekniske rammer (med andre ord: sørge for rengøring, maling, lån af bøger, udstillingsbemanding, promovring osv.).

Under denne del af processen indgår vi som to separate videnspersoner, med hver vores individuelle vidensgrundlag (Ikimaliks oprindelige vidensforståelse

og Grys vestlige/eurocentriske vidensforståelse), som vi udøver gennem forskellige metoder: Ikimalik gennem kunstproduktion og Gry gennem kuratering af biblioteket. Frem for at det ene syn inkorporeres det andet, bidrager de til forskellige indgange til forståelse af udstillingens tematikker. På den måde har vi indgået i et samarbejde, der postrefleksivt kan beskrives som et eksempel på det dekoloniale koncept “Two-Eyed Seeing” (Reid et al., 2021). I oprindelige forskningskontekster er konceptet blevet brugt som en metode til at behandle akademisk forskning fra forskellige perspektiver og forskellige videnssystemer med henblik på at “remedy, rather than reinforce, existing power relations; respect differences, instead of suppress them; and uphold, as opposed to diminish, their unique strengths” (Reid et al., p. 247).

Under denne del indgik vi i samtaler og delte refleksioner om sårbare emner, der knytter sig til vores positioner – bl.a. relateret til Ikimaliks opvækst, og hvordan hendes moderlige kalaallit arv gennem hendes barndom blev ‘gatekept’ af hendes danske far, der også er Grys morfar. I ‘bedste mening’¹² blev Ikimalik opfordret til at tale dansk og til ikke at lægge for mange kræfter i sit Kalaallisut eller i kalaallit kultur, som blev fremhævet som et sprog og kultur uden fremtid i en globaliseret verden. Denne forestilling har været udbredt i dansk-kalaallit relationer og understøtter et eurocentrisk, kolonialt verdensbillede (Mignolo & Walsh, 2018; Shepherd, 2018). Gennem arbejdet med skabelsen af udstillingen åbnedes der således rum for samtale om vores familiære relation og om, hvordan Danmarks historiske og fortsatte kolonisering af inuit og Kalaallit Nunaat afspejler sig på mikroskala i vores familie. Vores samtale ledte til videre refleksion om kolonial skyld – især relateret til Grys manglende indsigt i, hvordan der i vores egen familie har foregået reproduktioner af koloniale strukturer. Selvom det ikke kan sammenlignes med kulturel undertrykkelse, vil vi her fremhæve, at det at repræsentere en koloniserende position også kan være svært at navigere konstruktivt i. Selvom vi finder ubehag og konfrontation nødvendigt i en dekolonial proces, kan kolonial skyld og skam også risikere at resultere i paralysen, der kommer til at understøtte

undvigelse i stedet for undersøgelse af problematiske strukturer. Vi har i vores samtaler fundet inspiration i det, som af Micheal Rothberg beskrives som: "the implicated subject", hvilket indebærer positioner, der:

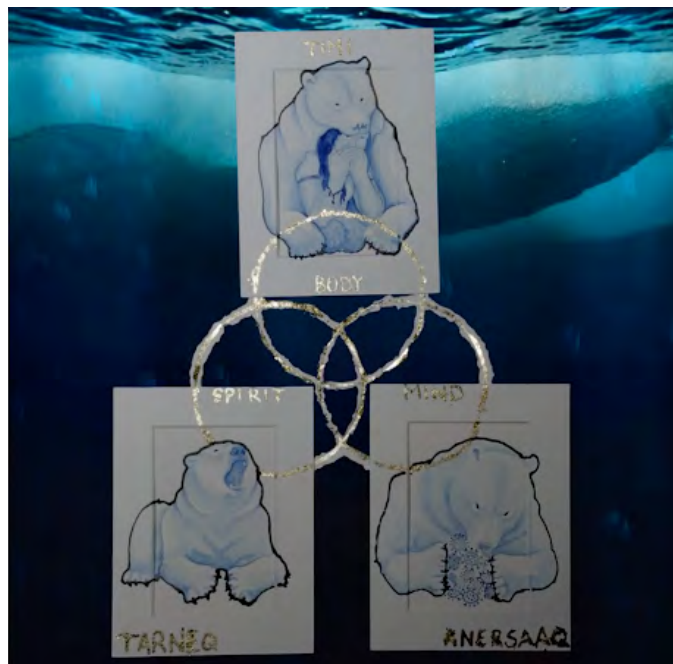
[...] contribute to, inhabit, inherit, or benefit from regimes of domination but do not originate or control such regimes. An implicated subject is neither a victim nor a perpetrator, but rather a participant in histories and social formations (Rothberg, 2019, s. 1)

Med nuancering af positioner, der rækker ud over dikotomiske forståelser af "North-South", "dansk-kalaallit", "koloniserende og koloniseret" eller "victim og perpetrator", skabes således plads til relationelle forbindelser. På denne måde styrkedes vores forståelse af hinandens afsæt og processen faciliterede en større forståelse af det, som Gloria Anzaldúa beskriver som "Borderlands" (Anzaldúa, 1987). Samtalerne om udstillingen har bidraget til en forståelse af grænsefladerne, kløfterne og de komplekse sammenfiltringer, der opstår mellem kulturer, der er tvunget sammen af koloniale og imperialistiske hensigter og historier.

DEL 3: UDSILLINGEN ÅBNES

Ferniseringen for udstillingen *Inuit Dimensions* i rum46 foregik d. 26. september 2024 fra kl. 16:30 dansk tid / kl. 13:30 kalaallit tid. Når man trådte ind i rum46, mødtes man af stedets to sammenhængende, hvide lokaler med højt til loftet. Det første rum, man kom ind i, var lyst med store vinduespartier ud mod gaden. Her stod det kuraterede bibliotek med litteratur, der rammesatte indgangen til det næste rum, som var mindre og mørkere. På den ene væg i det mindre lokale vistes Ikimaliks video-kunstværk. Videoen kørte i et loop på 1.44 minutter, fulgt af et lydspor, der udgjorde et soundscape bestående af dybe, rolige havlyde.

Som det kan ses i stillbilledet fra videoværket, er Ikimaliks tegninger de primære motiver i videoen, der desuden indeholder visuelle effekter, skabt med hjælp fra filmskaber og visuel effekt-kunstneren Marc Fussing Rosbach. Tegningerne viser tre

Stillbillede fra Inuit Dimensions af Ikimalik Pikilak

cirkler i sølv, der hver især indeholder et af ordene: "BODY", "SPIRIT" og "MIND". De tre cirkler er hver ledsaget af en tegning af en nanoq og ordene: "TIMI", "TARNEQ" og "ARNERSAAQ". I videoværket ses tegningerne fra deres placering under havets overflade, få meter fra undersiden af et isbjerg. Mens motiverne er stilstående, bevæger det digitalt designede lys, skygge og bevægelser fra havet sig omkring dem. Lyset bringer løbende fokus til forskellige elementer af tegningerne, som videoen skrider frem, indtil loopet indtræffer.

rum46s frivillige havde forberedt et gratis måltid og velkomstdrikke til ferniseringen. Fra dørene åbnedes, begyndte folk at møde op. Venner, bekendte, fremmede – alle havde en interesse i enten Kalaallit Nunaat, rum46/den lokale kunstscene i Aarhus eller en personlig relation til Ikimalik og/eller Gry. Gæsterne gik rundt i udstillingen, beskuede værket og snakkede med hinanden, bladrede i bøger og spiste hjemmelavet græskarsuppe rundt omkring i lokalerne.

Fra sit hjem i Nuuk præsenterede Ikimalik værket i en live-transmitteret artist-talk kl. 17:00 dansk tid / 14:00 kalaallit tid. Efter artist-talk'en fik de besøgende mulighed for at stille en række spørgsmål direkte

til Ikimalik gennem online-forbindelsen, som hun besvarede uddybende. Efter ca. halvanden time med talk og spørgsmål lukkede vi ned for forbindelsen. Efterfølgende fortsatte åbningen uformelt, og flere besøgende opsøgte Gry for at stille yderligere spørgsmål, både relateret til udstillingen, men også mere overordnede spørgsmål om kalaallit kultur og om Ikimaliks praksis. Åbningen fortsatte til den ebbede ud omkring kl. 19:00 dansk tid / 16:00 kalaallit tid.

3.2 Vignet: Billeddokumentation fra ferniseringen

Fotos af Barbara Katzin

3:3 Samrefleksion:

Vores samarbejde op til og under ferniseringen var præget af gensidig tillid. Vi hvilede begge i, at den anden havde sine ansvarsområder under kontrol – Ikimalik forberedte artist talk, og Gry satte værk og bibliotek op i det fysiske lokale. Denne tryghed anser vi som grundlæggende for, at vi under ferniseringen, efter egen opfattelse, indgik som ligeværdige videnspersoner, på trods af vores forskellige positioner.

Som kunstneren bag udstillingen samt gennem sin position som inuk og kulturel aktør i Kalaallit Nunaat, indtog Ikimalik under ferniseringen den mest definerende rolle i forhold til at kommunikere udstillingens tematikker og agendaer. Især under artist-talken og de efterfølgende spørgsmål havde Ikimalik stor indflydelse på de besøgenes oplevelse af udstillingen. Samtidig havde Gry en fremtrædende rolle som vært for udstillingen samt gennem den etos, der følger med hendes position som akademisk forsker. Under denne del udøvede vi "Two-Eyed Seeing", hvor vores respektive viden bidrog til at belyse forskellige aspekter af tematikkerne omkring udstillingen: Ikimalik, med sin tilknytning til og viden om kalaallit-inuitiske ontologier og epistemologier samt sin affektive forståelse af dansk kolonialitet i Kalaallit Nunaat. Gry, med sin kunsthistoriske uddannelse præget af eurocentriske traditioner og sin forskning i kolonikritisk kunst fra Kalaallit Nunaat.

Under ferniseringen var det Gry, der kom til at snakke med flest og besvare flest spørgsmål. En del af de spørgsmål, der blev stillet til Gry i timerne efter forbindelsen til Ikimalik var lukket ned, drejede sig om et ønske om at tilegne sig mere viden om Danmarks koloniale historie i Kalaallit Nunaat – spørgsmål, som de besøgende måske følte sig flove over at stille direkte til Ikimalik, men som udstillingen antageligt fik de besøgende til reflektere videre over. Udstillingen udgjorde et rum, hvor de besøgende følte sig trygge nok til at stille spørgsmål til egen kolonihistorie. På denne måde er det vores overbevisning, at vores egen dekoloniale proces under udstillingsprocessen manifesterede sig i selve udstillingen og

bidrog til, at udstillingens besøgende ligeledes udvidede deres indsigt i relationen mellem Kalaallit Nunaat og Danmark.

EFTERREFLEKSION

Vi, Ikimalik og Gry, har således gennemgået vores samarbejde omkring udstillingen *Inuit Dimensions* i rum46 med henblik på at belyse, hvordan vi gennem vores forskellige professionelle, kulturelle, etniske og koloniale positioner har reproduceret og udfordret asymmetriske, koloniale magthierarkier. Inspireret af dekoloniale kritikere af "North-South collaborations" har vi været særligt opmærksomme på, hvornår vi hver især indtog en beslutningstagende eller en mere implementerende rolle i processen. Som det forhåbentligt fremgår, har dette vist sig at være en kompleks øvelse.

I de første versioner af denne sammenfattede efterrefleksion forsøgte vi at kortlægge magtfordelingen udelukkende ud fra disse definitioner af magt og diskuterede, hvordan magtfordelingen kunne forstås som et udtryk for vores respektive koloniale positioner. Dette greb viste sig dog at være utilstrækkeligt, fordi det udelukkede de relationelle dimensioner af samarbejdet, som ikke lod sig indfange gennem en skelnen mellem beslutningstagende og implementerende roller. Denne begrænsning gjorde det tydeligt for os, at de relationelle dimensioner mellem vores positioner har været afgørende – både for udstillingens tilblivelse, for vores fælles vidensforøgelse og for, at den dekoloniale agenda kunne implementeres på tværs af processens tre dele.

Vores løbende samtaler om vores interne familierelation, såvel som vores samtaler om relationer mellem Kalaallit Nunaat og Danmark, har bidraget til, at vi har opbygget tillid til hinandens afsæt og har kunnet indgå som ligeværdige videnspersoner i samarbejdet. Gennemgangen har for os afdækket en form for 'tredje steder' (Arke 1995), hvorfra temaer om kolonialitet og relationer mellem forskellige koloniale positioner kunne behandles i en kontekst, der fremmede sårbarhed, tålmodighed, omsorg og tillid. Gennem proces-

sen har vi gensidigt formet vores relation såvel som udstillingens endelige form og formål. I forlængelse af Shawn Wilson's arbejde (2008) er vi postrefleksivt kommet frem til, at "relational accountability" har været grundstenen for den dekoloniale proces, som vi har indgået i, under vores samarbejde. Ved både at anerkende de hierarkiske magtrelationer, som vores positioner indebærer i forskellige kontekster, og samtidig fastholde kompleksiteten i disse positioner, har vi vist, hvordan relationalitet i samarbejdet kan bidrage til konstruktiv "border thinking" mellem aktører – uden nødvendigvis at udfordre deres forskellige epistemologiske afsæt. Det betyder ikke, at magt forsvinder, eller at uligheder kan opløses. Dog peger vi på, at samarbejder (som vores) udgør mulige steder for at anerkende kompleksitet uden at søge opløsning og i stedet opbygge relationel ansvarlighed, der kan forme både proces og erkendelse. Vi foreslår således en tilgang, hvor viden ikke "indhentes", men samskabes i relation og gensidighed, baseret på sårbarhed, ansvar og langsigtet forpligtelse. Hvor forestillingen om "magt" i "North-South"-kritikker ofte ligger i retten til at definere, kategorisere og repræsentere "den anden", har vi i vores samarbejde forskudt denne magt til at indlejre sig i relationelle processer: i det at lytte, stille spørgsmål, sætte grænser og forhandle gensidig betydning.

En oplagt forlængelse af denne refleksion vil være at undersøge samarbejdet, som det har udfoldet sig i processen omkring produktionen af denne artikel. En sådan refleksion har vi ikke mulighed for at udfolde her, men vi finder det interessant at slutte artiklen, som vi startede: At sætte spørgsmålstejn ved den proces, vi netop har afsluttet. Har vi i kraft af Grys rolle som beslutningstager, vedrørende hvordan teksten skulle sammenfattes, reproduceret et problematisk magtforhold, hvor Ikimaliks tanker, ideer og holdninger underkendes som 'empirisk data til analyse'? Eller har Ikimalik i kraft af sin mulighed for "refusal" og vores løbende feedback-proces haft den største andel af magt i forhold til beslutningstagning om artiklens endelige form? Eller måske stiller vi de forkerte spørgsmål, baseret på binære forestillinger om, *hvad magt er*. Uanset hvad, så tror vi på, at øvelsen i at stille spørgsmål til vores positioner bidrager til vores fortsatte aspiration om at udfordre koloniale strukturer og hierarkier, der endnu eksisterer i forholdet mellem Kalaallit Nunaat og Danmark.

Tak for at læse med.

Ikimalik og Gry

NOTES

[1] I denne artikel benytter vi lejlighedsvist ord på Kalaallisut, der er det talt sprog i Vest-Kalaallit Nunaat. Sproget i artiklen afspejler vores, Ikimalik og Grys fælles talte sprog. Vi indsætter danske oversættelser som noter.

[2] På dansk: Mor.

[3] Traditionel inuit-metode til at lave permanente kropsmarkeringer.

[4] Traditionelle inuit-kropsmarkeringer.

[5] På dansk: bedstemor.

[6] På dansk: møster.

[7] På dansk bedst oversat til shaman eller åndemaner – omend vi ikke finder denne oversættelse dækkende.

[8] På dansk bedst oversat til: Sila: "den fysiske verden" og Silap Aappaa: "sjæle-verdenen".

[9] På dansk bedst oversat til: Timi: krop, tarneq: sjæl, anersaaq: sind/åndedræt/hellige ånd.

[10] På dansk: isbjørn.

[11] På dansk bedst oversat til: "Åndebjørnen".

[12] I bedste mening' er en vending, der er blevet brugt fra dansk side til at retfærdiggøre koloniale indgreb i Kalaallit Nunaat. Når vi her markerer vendingen i anførselstegn, er det for at gøre opmærksom på, at vi som forfattere ikke anser vendingen som retfærdiggørende.

Anzaldúa, G. (1999). *Borderlands*. Aunt Lute Books.

Arke, P. (1995). *Etnoæstetisk*. [Ark].

Bilton, C. (2007). *Management and Creativity: From Creative Industries to Creative Management*. Blackwell Publishing.

Graugaard, N. D. (2020) Arctic Auto-Ethnography: Unsettling Colonial Research Relations. In Hansen, A. M. & Ren, C. (Eds), *Collaborative Research Methods in The Arctic* (33-50). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003030843-4>

Günel, G., Watanabe, C., Jungnickel, K., Coleman, R. (2024). Everything is Patchwork! A Conversation about Methodological Experimentation with Patchwork Ethnography. ABINGDON: Routledge, pp. 221-229 <https://doi.org/10.1080/08164649.2024.2372622>

Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. Anchor Press.

Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), pp. 575-599. <https://doi.org/10.2307/3178066>

Jensen, L. & Loftsdóttir, K. (2022). *Exceptionalism*. Routledge

Jørgensen, A. V. (2023). Travelling images: On Carls Rasmussen's "Greenland paintings". *Kunsthistorisk Tidsskrift*, 92(2), 106-124. <https://doi.org/10.1080/00233609.2023.2213207>

Kaalund, B. (1979). *Grønlands kunst: Skulptur, brugskunst, maleri*. Politikens Forlag.

Kontinen, T., & Nguyahambi, A. M. (2020). Disrupting habits of North-South research collaboration: Learning in co-authoring. *European Journal of Development Research*, 32(3), 529-543. <https://doi.org/10.1057/s41287-020-00255-3>

Körber, L.-A., & Volquardsen, E. (2023). *Nordic exceptionalism*. Ilisimatusarfik – University of Greenland.

Kreutzmann, M. B. (2018). *Bestarium Groenlandica: En illustreret håndbog om grønlandske mytevæsner, ånder og dyr*. Milik Publishing.

Lapadat, J. C. (2017). Ethics in autoethnography and collaborative autoethnography. *Qualitative Inquiry*, 23(8), 589-603. <https://doi.org/10.1177/1077800417704462>

Merkur, D. (1991). *Powers which we do not know: The gods and spirits of the Inuit*. University of Idaho Press.

Mertens, K., Moreno Cely, A., & Nyakato, V. N. (2024). Against self-reflexive confessions: Collective dialogues to progressively transform academic North-South collaborations. *European Journal of Development Research*. <https://doi.org/10.1057/s41287-024-00669-2>

Mignolo, W. D., & Walsh, C. E. (2018). *On decoloniality: Concepts, analytics, praxis*. Duke University Press.

Mintzberg, H. (2000). *The rise and fall of strategic planning*. Pearson Education.

- Reid, A. J., Eckert, L. E., Lane, J.-F., Young, N., Hinch, S. G., Darimont, C. T., & Ban, N. C. (2020). "Two-eyed seeing": An Indigenous framework to transform fisheries research and management. *Fish and Fisheries*, 22(2), 243–261. <https://doi.org/10.1111/faf.12516>
- Rothberg, M. (2019). *The Implicated Subject – Beyond victims and perpetrators*. Stanford University Press.
- rum46 (2024). *Årsprojekt beskrivelse*
- Shepherd, N. (2018). Decolonial thinking and practise. *ECHOES: European Colonial Heritage Modalities in Entangled Cities*. <https://cordis.europa.eu/project/id/770248>
- Simpson, A. (2007). On Ethnographic Refusal: Indigeneity, 'Voice' and Colonial Citizenship. *Junctures*, 9, pp. 66-80.
- Simpson, A. (2014). *Mohawk interruptus: political life across the borders of settler states*. Duke University Press.
- Smith, L. T. (2021). *Decolonizing Methodologies*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Sonne, B. (2017). *Worldviews of the Greenlanders: An Inuit Arctic perspective*. University of Alaska Press.
- Tuck, E. & Yang, K. W. (2014). Unbecoming Claims: Pedagogies of Refusal in Qualitative Research. *Qualitative inquiry*, 2014-07, Vol.20 (6), p.811-818. <https://doi-org.ez.statsbiblioteket.dk/10.1177/10778004145302>
- Vold, V., Graugaard, N. D., Christensen, M. E., & Lassen, H. B. (2024). *Ny grønlandsk forskning: Fra vestlige til inuitiske perspektiver*. Baggrund. <https://baggrund.com/2024/07/14/ny-groenlandsk-forskning-fra-vestlige-til-inuitiske-perspektiver/>
- White, S. C. (2020). A space for unlearning? A relational perspective on North–South development research. *European Journal of Development Research*, 32(3), 483–502. <https://doi.org/10.1057/s41287-020-00259-z>
- Williamson, K. J. (2011). *Inherit my heaven: Kalaallit gender relations*. Department of Education, Church, Culture and Gender Equality.
- Wilson, S. (2008). *Research is ceremony: Indigenous research methods*. Fernwood Publishing.
- Witcombe, N., & Christensen, N. (2020). Greenland: Uncovering art history with Nivi Christensen. *The Nordics Uncovered: Critical Voices from Greenland*. <https://nordics.info/show/artikel/greenland-uncovering-art-history-with-nivi-christensen>